

Veðurstofa Íslands Greinargerð/Report

Svavar Hávarðsson

Veðurhandrit

**Könnun og skráning veðurfræðilegra
gagna á Handritadeild Landsbókasafns
og Þjóðskjalasafni Íslands**

Weather observations in Iceland before 1872

Trausti Jónsson

**A short summary of early Icelandic instrumental
meteorological observations**

**VÍ-G97039-ÚR30
Reykjavík
Nóvember 1997**

EFNISYFIRLIT / CONTENTS

Weather observations in Iceland before 1872.....	bls. i-iii
A short summary of early Icelandic instrumental meteorological observations.....	bls. iv-vi
1. Inngangur.....	bls. 2
2. Sögulegt yfirlit veðurathugana á Íslandi 1749-1891.....	bls. 3-8
3. Skýringar við Heildarskrá.....	bls. 10
4. Heildarskrá.....	bls. 10-24
A. Minnisbækur.....	bls. 14-16
B. Almanök.....	bls. 17-18
C. Dagbækur.....	bls. 19-22
D. Handrit á Þjóðskjalasafni Íslands.....	bls. 23
E. Óskráð handrit.....	bls. 24
5. Skýringar við Aðalskrá.....	bls. 25-26
6. Heimildaskrá.....	bls. 27-28
Tafla 1.....	bls. 9

Þakkir:

Höfundar þakka sérstaklega aðstoð Sjafnar Kristjánsdóttur sérfræðings á Handritadeild Landsbókasafns, öðru starfsfólki á deildinni og starfsfólki Þjóðskjalasafns Íslands. ADVICE er sam-evrópskt veðurfars sögugurannsóknaverkefni sem styrkt er af fjórðu rammaáætlun Evrópusambandsins. Vísindalegur framkvæmdastjóri verksins er dr. Trevor Davies stjórnandi Veðurrannsóknastofnunar Háskólans í East Anglia á Bretlandseyjum (Climatic Research Unit). Meginmarkmið verkefninsins er að gera veðurathuganir tímabilanna 1670-1715 og 1780-1860 aðgengilegar vísindamönnum á sviði veðurfarsrannsókna auk þess að rannsaka veðurlag tímabilanna og bera það saman við veðurlag á 20.öld.

Weather observations in Iceland before 1872

An inventory of meteorological manuscripts in the National Library and the National Archives of Iceland. (Funded by the EU-contract: ENV4-CT95-0129 (ADVICE), project coordinator: dr. Trevor D. Davies, Climatic Research Unit, University of East Anglia, U.K.). We gratefully acknowledge the assistance of Sjöfn Kristjánsdóttir documentary historian at the Icelandic National Library Manuscript Collection and her colleagues at the Library as well as the staff of the National Archives.

An English summary.

The present work is a first attempt towards an inventory of meteorological diaries and measurements in Iceland before 1872. That year is a natural break-point as the routine observations were then taken over by the newly established Danish Meteorological Institute.

An extensive search was made in the manuscript collection of the National Library (Landsbókasafn) as well as in the National Archives (Þjóðskjalasafn). The manuscripts are classified both according to the origin and the nature of the observations. The search covered all manuscripts that were considered likely to contain some (preferably daily) meteorological observations or measurements. A number of the manuscripts surveyed did NOT turn out to contain observations, but are listed as well for the information to future further searches (so it is not necessary to look at them again in a quest for similar information).

The manuscripts can be classified as weather diaries (journals of daily observations, with or without instrumental measurements), general diaries, note-books and (printed), notated almanacs. The bulk of the material was written near the middle of the 19th century. the youngest extend into the early years of the 20th century. There is also some material from the 18th century.

The result of the search is documented in chapter 4 in this report (p.11 to 26). Information on the weather diaries proper are listed in detail on a diskette that is available on request from the Icelandic Meteorological Office. The information is stored in Microsoft EXCEL® format ("eip_manu.xls"). Information on the file structure is found below and in the "readme.txt" file on the diskette.

Table and appendix overview:

Table 1 (p.11). *Mælingastaðir Bókmenntafélagsins og tímabil þekktra mælinga.*

The observations sites of the “Society of Letters initiative” and surviving journals (see the short history section below). The table is a list of the “stations” and an overview of surviving journals. All locations are parish church farms. These are in this list grouped according to the administrative unit “Amt”. Suðuramt being the “Southern administrative unit” (A), the Vesturamt, the “Western Amt” (C) and similarly the Northern and Eastern Amt (B).

Chapter 4 (p. 11-26)

Heildarskrá

List of surveyed manuscripts. Markings: “* “ = manuscript containing some meteorological information on a regular basis, “• ” = manuscript NOT containing systematic meteorological information.

Skrá yfir veðurhandrit. Handritasafn Landsbókasafns.

List of weather diaries (journals). The manuscript collection of the National Library (p. 11-15).

(A) A list of note-books (minnisbækur). The manuscript collection of the National Library (p. 15-17).

(B) A list of almanacs (these are printed tables of astronomical and practical information, filled with additional notes by hand, sometimes daily, sometimes containing weather information). The manuscript collection of the National Library (p. 18-20).

(C) Dagbækur (diaries) These do in most cases (except marked “*”) not include systematic meteorological information. The manuscript collection of the National Library (p.21-24)

(D) Handrit á Þjóðskjalasafni Íslands (Weather journals at the National Archives). The collection of the National Archives.

(E). Óskráð handrit (unclassified manuscripts, marked as “Óskráð veðurgögn” (= unregistered meteorological journals).

Notes on the material on the diskette.

The diskette includes detailed information on the manuscripts marked with an asterix (*) in the “main list”. As customary in EXCEL®-format the information is split up into several “worksheets”. The first 5 consist of lists over the manuscripts split according to type and bibliographical location, as in the “main list” above. **Sheet 1: Weather diaries, journals, Sheet 2: Note-books, Sheet 3: Almanacs, Sheet 4: General diaries and Sheet 5: Other, “unlisted”**. Note that the diskette sheets only contain information on manuscripts marked with an asterix (*) in the “main list”. The information (on sheets 1 to 5) is arranged in columns as follows:

- A. Bibliographical reference number of the manuscript.
- B. Observer
- C. Site of observation
- D. The period included (please note that this does not necessarily mean that the information is in any sense complete during the whole period listed).
- E. Time of the day.
- F. Period of temperature measurements (see also note to D above).
- G. Period of pressure measurements (see also note to D above).
- H. Wind (direction and force) observations
- I. Cloud information
- J. Precipitation type (weather).
- K. Phenological observations and agricultural practices related to weather.
- L. Information on fisheries related to weather
- M. Remarks. The “quality” of the manuscript, other remarks.
- N. Other, e.g. information on sea-ice.

Worksheet 6 includes an overview of the geographical location of the observations, mainly in which administrative units (“hreppar”) the observations were made (there are many farms with the same name in different parts of the country).

Worksheet 7 is a name index.

Trausti Jónsson: A short summary of early Icelandic instrumental meteorological observations.

The first known series of observations is the Horrebow 1749-1751 observations at Bessastaðir in SW-Iceland. The observations are published in (Horrebow, N.,1752 (in Danish), Niels Horrebow, 1966 (an Icelandic translation)) as an addendum to a report on Icelandic economical conditions. It seems that the instruments were left in Iceland and there were probably some observations during the 1750s and the 1760s (these are mentioned in contemporary correspondence), but nothing seems to have survived, except a year (1763) of a series of pressure and daily weather description, probably made by the Icelandic naturalist and reformer Eggert Ólafsson.

In the mid 1770s the bishop of Skálholt in southern Iceland (Hannes Finnsson) made observations for several years. These are still surviving, but have never been published.

A major effort was initiated by the Danish Scientific Society in 1779. A meteorological and astronomical observatory was established at Lambhús close to Bessastaðir in SW-Iceland. A full-time observer (Rasmus Lievog) was stationed there until 1805 it seems, but only a small part of his observations has survived to modern times. The years surviving are August 1779 to June 1785 and the whole year of 1789. There are summaries of sorts from 1787 and 1792. There is still some hope that copies of the lost observations will be found in some European archive.

The sheriff of Dalasýsla W-Iceland, Magnús Ketilsson kept a weather diary during the period 1779-1802. During a part of this time he measured pressure almost daily.

The diaries of Sveinn Pálsson, who was a district physician in southern Iceland, present a wealth of general meteorological observations as well as some measurements of pressure and temperature. Sveinn Pálsson wrote at least three sorts of journals, i.e. an "ordinary" diary, weather diary and a travel journal. The weather diaries proper are readily accessible from 1798 onwards to 1840. There are almost no instrumental observations after 1812. During considerable parts of the 1808 - 1812 period there are also no instrument readings. The pressure observations stop in late 1809. Monthly summaries of his visual weather and wind observations are accessible for parts of the period 1791-1797. These summaries have been published along his travel journal (Pálsson, 1983, (in Icelandic)).

The Icelandic coast was surveyed and mapped during the years 1807 to 1814 by the Danish navy. The surveying team was stationed in Akureyri in Northern Iceland and made daily observations during the whole period.

Country physicist Jón Thorsteinsson began his weather observations in Reykjavík in 1820 with instruments supplied by the Danish Scientific Society. Thorsteinsson made daily observations for over 30 years, to the end of February 1854. These observations have almost all survived in manuscript. A part of the observations (1823-1837) was published in Copenhagen in 1859 (Holmsted, 1859 (in Latin)).

A few enthusiastic individuals made instrumental observations (mainly temperature) in the 1820s and onwards. Usually these series are short but in spite of this very valuable.

In 1840 Jónas Hallgrímsson urged the Icelandic Society of Letters to launch a general survey of the Icelandic nature, with the cooperation of local ministers and the members of the society. Jónas Hallgrímsson was a poet of major stature and one of Iceland's earliest academics specializing in the natural sciences. The Society actually did initiate this major undertaking and sent thermometers and detailed instructions on meteorological observations to 49 ministers all over Iceland. The majority of these did commence the observations and thus a large set of temperature measurements exists from Iceland during the early part of the 1840s. A few of the ministers kept the effort going for almost 40 years.

The observations of Árni Thorlacius in Stykkishólmur started in 1845 possibly as a "spin-off" from the initiative of Jónas Hallgrímsson, who died the same year. Thorlacius's observations were continued under the auspices of the Danish Meteorological Institute after 1872.

References and previously published material on early Icelandic instrumental observations (see also the list on p.29-30).

Bergþórsson, P. (1957): Loftin blá (Fair skies). Heimskringla, Reykjavík.

Eyþórsson, J. (1956): Elztu veðurathuganir með mælitækjum á Íslandi (The earliest instrumental meteorological observations in Iceland). Veðrið 1, p.27.

Eyþórsson, J. (1962): Stjörnuturninn á Lambhúsum og Rasmus Lievog (The astronomical observatory at Lambhus and Rasmus Lievog). Veðrið 7, p.39.

Eyþórsson, J. (1963): Rasmus Lievog og veðurathuganir hans. (Rasmus Lievog and his meteorological observations). Veðrið 8, p.3.

Eyþórsson, J. (1964): Jón Þorsteinsson landlæknir og veðurathuganir hans, (Jón Thorsteinsson country physicus and his meteorological observations). Veðrið 9, p.43.

Holmsted, S. (ed) (1859): Observationes Meteorologicae A. 1.jan 1823 ad 1 Aug 1837 in Islandia factae a Thorstensenio medico. København.

Horrebow, N. (1752): Tilforladelige Efterretninger om Island, København.

Jones, P., T. Jonsson and D. Wheeler (1997): Extension using early instrumental pressure observations from Gibraltar and SW Iceland to the North Atlantic Oscillation. International Journal of Climatology (in press).

Pálsson, S., (1983) Ferðabók Sveins Pálssonar (2nd edition), vol. I - II, (The Travel Journal of Sveinn Pálsson). Örn and Örlygur, Reykjavík.

Sigfúsdóttir, A. B. (1969) Hitabreytingar á Íslandi 1846 - 1968 (Temperature conditions in Iceland 1846-1968). In: Einarsson, M. A.(ed): Hafisinn, Almenna bókafélagid, Reykjavík, pp 70-79

The authors:

Svavar Hávarðsson is a graduate student of history at the University of Iceland in Reykjavík.

Trausti Jónsson is the head of the Department of Research and Processing at the Icelandic Meteorological Office.

Correspondence should be addressed to:

Trausti Jónsson,
Icelandic Meteorological Office,
Bústaðavegur 9,
IS-150 Reykjavík,
Iceland
e-mail: trausti@vedur.is

1. INNGANGUR

Í þessari skýrslu er gerð grein fyrir könnun og skráningu handrita sem talið var að innihéldu veðurfræðilegar upplýsingar. Handritin sem skoðuð voru eru geymd á Handritadeild Landsbókasafns/Háskólasafns, Þjóðskjalasafni Íslands og á Veðurstofu Íslands. Verkefnið fólst í athugun þeirra handrita sem skráð eru með einum eða öðrum hætti tengt veðurfari en auk þess persónuleg gögn sem í eðli sínu voru talin líkleg til að koma inn á veðurfræðilega þætti, en þau eru dagbækur, minnisbækur og almanök. Handritin eru að megininu til frá 19. öld en þó er nokkuð um eldri rit. Yngstu handritin ná inn á þessa öld en það er í undantekningartilfellum. Markmið rannsóknarinnar var að upplýsingar um þau handrit sem hafa að geyma veðurtengdar upplýsingar væru aðgengilegar á einum stað og ekki síður útilokun þeirra handrita sem innihalda engar eða litlar upplýsingar af þeim toga. Þau rit sem féllu undir skilgreininguna *veðurbók* þurftu að innihalda beinar mælingar eða góðar veðurlýsingar og eru skráð í *Aðalskrá*¹ sem færð var í Microsoft Excel 5,0 og er á meðfylgjandi þessari skýrslu á disklingi. Önnur rit sem ekki uppfylltu þessi skilyrði voru skráð í *Heildarskrá*² sem fer hér að aftan en þar eru upplýsingar um öll þau gögn sem rannsökuð voru. Notagildi skrár eins og þessarar er augljóst þeim sem hafa áhuga á veðurfræði sérstaklega, en vonandi er það einnig nokkurt á öðrum sviðum, t.d. fyrir þá sem fjalla um kjör fólks á fyrri tímum sem voru bundin veðurlagi órofa böndum.

Til að gera lesandanum grein fyrir megindráttum í veðurathugunum hér á landi á því tímabili sem handritin voru skrifuð og úr hvaða jarðvegi þau eru sprottin var tekið saman stutt yfirlit sem greinir frá helstu tímabilum þeirrar sögu. Oftast mörkuðust þessi tímabil af ötulu starfi einstakra veðurathugunarmanna, sem oftast en ekki störfuðu undir merkjum danskra fræðafélaga.

Verk þetta er unnið með styrk frá fjórðu rammaáætlun EB um umhverfismál og er hluti af fjölþjóðaverkefninu “ADVICE” [ENV4 - CT95 - 0129].

---

¹ Nánari upplýsingar um skrána eru hér að aftan í kafla 5.

² Nánari upplýsingar um skrána eru hér að aftan í kafla 4.

2. SÖGULEGT ÁGRIP VEÐURATHUGANA Á ÍSLANDI 1749-1891

Sú stefna sem nefnd hefur verið upplýsing eða fræðslustefna tók að ryðja sér til rúms í Evrópu þegar leið að aldamótunum 1700. Þessi hugmyndastefna var viðameiri en svo að henni verði afmarkað tímabil eða upphaf hennar rakið til eins höfundar, upplýsingin var ekki samstæð því hún “tók mið af sögulegum og félagslegum aðstæðum þjóðanna, og fór það eftir löndum og eftir því sem tímar liðu fram.”³

Til Íslands bárust þessir straumar frá Danmörku um miðja 18. öld, og þá með þeim áherslum sem þar voru helstar. Náttúran naut sérstakrar athygli þar sem hún var uppspretta auðs, og það fór ekki fram hjá stækkandi borgarastétt að betri skilningur á ýmsum þáttum hennar væri mikilvægur. Skráning upplýsinga um landsins gagn og nauðsynjar var því eðlilegt fyrsta skref og stuttu eftir að danska vísindafélagið (Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab) var stofnað árið 1742 barst Joachim H. Lafrentz amtmanni á Bessastöðum kansallífyrirmæli um að fá hæfa menn til að gera rækilega lýsingu Íslands.⁴

Leiðangur Nielsar Horrebow 1749-1751

Af sama meiði er sprottinn leiðangur Nielsar Horrebow (1712-1760) sem dvaldi að Bessastöðum um tveggja ára skeið frá 1749 til 1751. Mælingar Nielsar Horrebow eru fyrstu gagnlegu veðurrannsóknirnar sem stundaðar voru með mælitækjum hér á landi og voru þær prentaðar aftan við ítarlega Íslandslýsingu hans sem kom út í Danmörku 1752.⁵ Bók hans var prentuð á fleiri tungumál og átti þátt í að breyta hugmyndum um landið sem komu fram í öðrum ritum frá þessum tíma, meðal annars að sanna að landið var hvergi nærri eins óbyggilegt vegna kulda og látið var í veðri vaka, en það mun hafa verið meginmarkmið veðurmælinga hans. Veðurmælingarnar spanna tímabilið frá 1. ágúst 1749 til 30. júlí 1751 en þar er tiltekið veðurlag, vindátt, loftvog í frönskum þumlungum og hitastig á Réamur-mæli. Mælingar hans eru gallaðar af ýmsum ástæðum, en einna helst vantar að hann tilfæri hvenær hann las af hitamæli sem ekki var heldur alltaf hafður á sama stað. Hitamælirinn var ýmist innan dyra eða úti við og oftast færður þegar hiti sveiflaðist óvenju mikið. Þetta má þó telja

³ Haraldur Sigurðsson: “Náttúruvísindi og landafræði.”, bls. 269.

⁴ Sama heimild, bls. 272-273.

⁵ Niels Horrebow, *Frásagnir um Ísland*, bls. 17-19.

eðlilegt þegar markmið Nielsar Horrebow er haft í huga.⁶ Dvöl Nielsar Horrebow varð styttri en efni stóðu til. Um þetta leyti höfðu þeir Eggert Ólafsson og Bjarni Pálsson vakið athygli í Danmörku fyrir rannsóknir sínar og voru gerðir út til frekari rannsókna á Íslandi á vegum Vísindafélagsins, en Horrebow var kallaður heim til Danmerkur. Þeir Eggert og Bjarni héldu jafnan veðurbækur á ferðum sínum, og þar sem þeir höfðu vetursetu en Vísindafélagið danska taldi þó að nauðsynlegt væri að koma upp föstum veðurathugunum á Íslandi og margt bendir til að Niels Horrebow hafi ýtt þar undir.⁷

Landsnefndin fyrri og Eyjólfur Jónsson 1770-1775

Árið 1770 var skipuð nefnd, sem annast skyldi úttekt á hag Íslendinga og hvað gera mætti þjóðinni til viðreisnar.⁸ Meðal nefndarmanna var Eyjólfur Jónsson frá Háafelli í Hvítársíðu, kallaður Johnsoníus, sem fór með ritarastörf nefndarinnar. Í erindisbréfi hans kemur fram að honum voru einnig ætluð önnur störf því í 6. lið erindisbréfsins kemur fram að hann skuli hafa meðferðis til landsins loftvogir og hitamæla til að fylgjast með daglegu ástandi loftsins, skyldi hann fá aðstoðarmann til þess að rækja þetta hlutverk sitt sem best.⁹ Engar veðurmælingar eru varðveittar frá hendi Eyjólfssonar en Uno von Troil segir í ferðasögu sinni frá árinu 1772 að hann hafi stundað veðurmælingar á Arnarhóli við Reykjavík og hafi þar tekið við starfi Horrebow og Guðlaugs prófasts Þorgrímssonar:

Ekkert verður um það sagt með vissu, hvort árferði hefur versnað eða farið batnandi hin síðari árin, því að engar veðurathuganir voru gerðar fyrr en Horrebow hóf þær árið 1749. Veðurathugunum var haldið áfram af herra prófasti Guðlaugi Þorgrímssyni, og síðan 1769 af herra Eyjólf Jónssyni, sem var áður aðstoðarstjórnskotiari í Sívalaturni í Kaupmannahöfn, en nýtur nú launa frá stjórninni sem fyrsti sjörnufraeðingur á Íslandi. Athugunarstöð hans var á Arnarhóli við Reykjavík,¹⁰

Margt í frásögn Uno von Troil gefur til kynna að frásögn hans sé nothæf heimild, t.d. hafði Landsnefndin bækistöðvar í hegningarhúsinu og því líklegt að Eyjólfur hafi stundað mælingar sínar þar. Aftur á móti er prófastsins Guðlaugs Þorgrímssonar hvergi getið í heimildum en það er vel hugsanlegt að hinn erlendi gestur hafi farið rangt með nafn hans en eftir situr spurningin um hvort þessar mælingar fóru fram.

Eyjólf Jónssyni var ætlað að halda áfram störfum við stjörnu- og veðurathuganir eftir að Landsnefndin hvarf af landi brott. Árið 1773 voru uppi hugmyndir að veita honum

⁶ Jón Eyþórsson, "Elztu veðurathuganir með mælitækjum á Íslandi.", bls. 27.

⁷ Jón Eyþórsson, "Stjörnurninn á Lambhúsum og Rasmus Lievog.", bls. 40.

⁸ Nefndin er jafnan kölluð Landsnefndin fyrri til aðgreiningar frá annari nefnd sem starfaði síðar á 18. öldinni.

⁹ Jón Eyþórsson, "Stjörnurninn á Lambhúsum og Rasmus Lievog.", bls. 40-41.

¹⁰ Uno von Troil, *Bréf frá Íslandi*, bls. 55.

prestsembætti að Staðastað og að hann myndi gera rannsóknir sínar þar. Átti að reisa til þess aðstöðu og skyldi stiftamtmaður hafa yfirumsjón með því verki, ennfremur átti athugari að senda Vísindafélaginu afrit af athugunum sínum ár hvert.¹¹ Aldrei varð neitt úr framkvæmdum á Staðastað en ákveðið að aðstöðu yrði komið upp á Bessastöðum í tengslum við áætlanir um uppbyggingu kirkjunnar þar, auk þess sem kotið Lambhús sem stóð í Bessastaðatúni yrði bústaður athugara. Árið 1775 andaðist Eyjólfur Jónsson og var því ekkert aðhafst um sinn.

Rasmus Lievog og stjórnuturninn á Lambhúsum 1779-1805

Málið komst í biðstöðu vegna fráfalls Eyjólf Jónssonar, vegna þess að enginn var til að taka við hlutverki hans. Árið 1778 stóð til að þjálfja stúdentinn Eyjólf Jónsson Moe til starfans en hann stundaði nám sitt illa og í hans stað fengu stjórnvöld augastað á öðrum stúdent að nafni Rasmus Lievog sem hafði allt til að bera til að rækja skyldur stjórnuskoðara, auk þess sem hann var tilbúinn að setjast að á Íslandi.¹²

Hinn 21. apríl 1779 var Rasmus Lievog skipaður stjórnuskoðari á Íslandi. Fyrir hann var lagt að gera stjarnfræðilegar athuganir til að staðfesta legu landsins, en auk þess skyldi hann athuga daglega loftvog, mæla hita og lýsa veðri og vindum. Í fyrstu voru mælingarnar stundaðar á Bessastöðum eða til jóla árið 1779 en eftir endurbætur á Lambhúsum, þar sem byggð hafði verið aðstaða til rannsókna, fluttist Lievog þangað. Embættisskyldur Rasmusar Lievogs voru fyrst og fremst stjórnsmælingar en þrátt fyrir það eru varðveittar athuganir hans flestar veðurfarslegs eðlis. Þessar athuganir hans voru unnar af vandvirkni, þrátt fyrir að honum hafi verið búnar frumstæðar aðstæður til vísindalegra rannsókna. Það sem helst gefur mælingum hans gildi eru varðveittar upplýsingar frá móðuharðindaárunum 1783 til 1784 en í heild eru varðveittar mælingar árunum 1779-1785 og árið 1789. Hann dvaldist á landinu til ársins 1805 og ekkert sem bendir til annars en að hann hafi haldið mælingum sínum áfram allt það tímabil sem hann dvaldist hér. Gögnin gætu hafa brunnið í einhverjum af þeim stórbrunum sem urðu í Kaupmannahöfn í kringum aldamótin 1800.¹³

Sveinn Pálsson og mælingar hans 1798-1840

Sveinn Pálsson útskrifaðist sem náttúrufræðingur frá Kaupmannahöfn árið 1791 og ferðaðist um Ísland á vegum náttúrufræðifélags Dana á árunum 1791-1795. Á ferðum sínum

¹¹Jón Eypórsson, "Stjórnuturninn á Lambhúsum og Rasmus Lievog.", bls. 40-41.

¹²Sama heimild, bls. 42.

¹³Trausti Jónsson: *Veður á Íslandi í 100 ár*, bls. 211-212.

vann hann að fjölbreyttum athugunum en þá strax eða 1792 var honum hugað um að haldnar væru veðurmælingar héraendis. Þetta má marka af drögum að kennslubók sem hann skildi eftir sig og er varðveitt á handritadeild Landsbókasafns.¹⁴ Hann varð einn merkasti náttúrufræðingur landsins en naut ekki ávaxtanna af fjölmörgum frábærlega unnum rannsóknum sem voru gefnar út eftir hans dag.¹⁵ Sveinn Pálsson bjó að Kornmúla í Fljótshlíð frá 1797 til 1809 er hann fluttist til Víkur í Mýrdal en þar bjó hann til dauðadags 1840. Hann hélt veðurbækur frá árinu 1798 til dauðadags en þar af eru veðurathuganir hans gagnlegastar frá byrjun mælinganna 1798 til ársins 1812.

Á þeim tíma sem Sveinn færði sína veðurbók á Suðurlandi og Lievog á Vesturlandi voru einnig stundaðar veðurmælingar norðanlands. Í byrjun 19. aldar stóðu Danir fyrir víðtækum landmælingum héraendis og hélt hluti mælingaflokksins til á Akureyri árin 1807-1814 og gerði allan þann tíma þrjár veðurathuganir á dag.¹⁶ Hér eru í fyrsta skifti haldnar reglulegar mælingar svo víða á landinu en síðan féllu að kalla allar mælinga niður fram til ársins 1820 þar sem mælingar Sveins Pálssonar á tímabilinu 1813 til 1840 eru lítt gagnlegar.

Jón landlæknir Þorsteinsson og veðurathuganir hans 1820-1854

Í ársbyrjun 1820 hóf Jón veðurathuganir í Reykjavík, en síðar í Nesi við Seltjörn fyrir Vísindafélagið danska og hélt þeim áfram af mikilli elju fram á efstu ár. Hann fluttist frá Nesi árið 1833 en hélt mælingum sínum áfram í “Doktorhúsi”, að Ránargötu 13 í Reykjavík allt til ársins 1854. Vísindafélagið lagði honum til mælitæki og hann sendi, svo vitað sé, skýrslur til Danmerkur frá byrjun mælinga sinna. Árið 1839 lét Vísindafélagið prenta í einni bók veðurathuganir Jóns frá þessu tímabili eða frá 1. janúar 1823 til 31. júlí 1837. Einnig voru prentuð meðaltöl úr öllu efninu: loftþrýsting, hita, úrkomu, vindátt og veðurhæð. Einnig birtust niðurstöður mælinga hans í innlendum blöðum á tímabilinu 1847-1851.¹⁷ Hann stundaði rakamælingar (psycrometer) samhliða öðrum veðurmælingum að minnsta kosti frá 1829¹⁸ til ársins 1853.

Bókmenntafélagsátakið 1841-1880

Árið 1840 skrifaði Jónas Hallgrímsson bréf til Bókmenntafélagsins sem hann kallaði “frumvarp um veðurbækur.” Í bréfinu fjallar hann um nauðsyn þess að Íslendingar taki upp

¹⁴ Lbs. 306, 4to.

¹⁵ Haraldur Sigurðsson: “Náttúruvísindi og landafræði.”, bls. 283.

¹⁶ Trausti Jónsson, *Veður á Íslandi í 100 ár*, bls. 212.

¹⁷ Jón Eyþórsson, “Jón Þorsteinsson landlæknir og veðurathuganir hans.”, bls. 43.

¹⁸ Sama heimild, bls. 45.

skráningu veðurfars á landinu á skipulegan hátt og reifar hugmyndir sínar í því efni.¹⁹ Hugmyndir hans féllu í góðan jarðveg og sama ár var skipuð nefnd til að útfæra hugmyndir hans betur og hrinda verkefninu í framkvæmd. Í nefndinni sátu Jónas, Jón Þorsteinsson landlæknir sem var áhugamaður á þessu sviði og starfaði að rannsóknum á vegum Vísindafélagsins danska (sjá hér að ofan), og Björn Gunnlaugsson landmælingamaður. Nefndin fylgdi upphaflegum hugmyndum Jónasar að mestu leyti þar sem prestsetrin voru talin hentugustu staðirnir til að halda þessar mælingar, aðallega vegna þess að þar sátu alltaf menntaðir menn sem án vandkvæða gátu framfylgt “hinni vísindalegu kvöð”, eins og Jónas kallaði það í bréfi sínu.²⁰

Nefndin valdi 49 prestsetur auk þess sem mælingar yrðu gerðar á Akureyri og í Reykjavík (mælingar Jóns Þorsteinssonar áttu að gilda í Reykjavík). Bréf dagsett 20. mars 1841 sem var prentað í Viðey var síðan sent þeim prestum sem sátu á þeim prestsetrum sem höfðu verið valin. Viðtökurnar voru víðast góðar, þrátt fyrir að einstaka presti hafi þótt að framtakið mætti víkja fyrir öðru þarflegra t.d. innlends tímarits²¹, og strax árið 1841 hófst skráning veðurs á meirihluta þeirra prestsetra sem höfðu verið valin og mörg bættust við árið eftir. Tæki til veðurmælinganna komu frá Vísindafélaginu eins og kemur fram í öðru dreifibréfi til prestanna dagsett 20. ágúst 1841 þar sem notkunarleiðbeiningar hitamælanna og fleira var tundað.²²

Þrátt fyrir að “Bókmenntafélagsátakið” hafi farið vel af stað, þá leið ekki á löngu þar til að margir af þeim sem hófu að halda veðurdagbækurnar heltust úr lestinni. Margir héldu mælingum áfram í aðeins 1-2 ár og fáir lengur en til 1850. Eftir standa þó töluvert miklar upplýsingar og sérstaklega í þeim tilfellum sem mælingum var haldið áfram um langt skeið. Dæmi um þetta er Hvammur í Hvammsveit, Ofanleiti í Vestmannaeyjum, Valþjófsstaður og Gaulverjabær í Flóa. (Sjá Töflu 1.)

Veðurathuganir Árna Thorlacius í Stykkilhólmi 1845-1891

Þáttaskil urðu í íslenskri veðurfarssögu í nóvember 1845, en þá hófust fyrstu reglubundnu veðurathuganir hérlendis, sem staðið hafa nær óslitið allt til þessa dags. Voru það veðurathuganir í Stykkishólmi, sem Árni Thorlacius annaðist frá upphafi til ársins 1889,

¹⁹ ÍB. 73, fol., “Frumvarp um veðurbækur”. Bréf Jónasar Hallgrímssonar til Bókmenntafélagsins, dagsett 9. apríl 1840.

²⁰ ÍB. 73, fol., “Frumvarp um veðurbækur.” Bréf Jónasar Hallgrímssonar til Bókmenntafélagsins, dagsett 9. apríl 1840.

²¹ ÞÍ. E. 104, 2., Bréf frá Hálfðan Einarssyni á Brjánslæk til Bókmenntafélagsins, dagsett 6. janúar 1842.

²² ÞÍ. E. 104, 2., Dreifibréf Bókmenntafélagsins, dagsett 20. ágúst 1841. Hér er vitnað til eintaks Sr. Jóns Jónssonar á Steinnesi.

er sonur hans tók við. Stykkishólmur er af þessum sökum talin vera elsta veðurathugunarstöð landsins. Athuganir hafa verið gerðar á ýmsum stöðum innan þorpsins og staðsetning tækja hefur einnig ekki alltaf verið með besta móti. Danska veðurstofan tók við umsjón þessara mælinga árið 1873.²³

Veðurathuganir áhugasamra einstaklinga og hugsanlegt notagildi þeirra

Á öllum tímum hafa Íslendingar þurft að gefa veðurfari gaum vegna þess hversu þjóðin er háð veðri og vindum. Því var skráning veðrabrigða í einni eða annari mynd útbreidd um allt land á því tímabili sem hér um ræðir og fyrr. Þar voru á ferðinni áhugasamir einstaklingar og þrátt fyrir að í meirihluta tilvika hafi aðeins verið um tólmstundagaman, en ekki skipulagða veðurskráningu, að ræða þá eru dæmi um að slík skrif hafi nýst í fræðilegum tilgangi. Í bréfi sínu til Bókmenntafélagsins skrifaði Jónas Hallgrímsson 9. apríl 1840: “mér er kunnugt að einstakir merkismenn hafa haldið slíkar veðurbækur að undanfögnu (t.a.m. séra Jón Jónsson, nú prestur til Möðruvallaklausturs, er nú mun hafa haldið þeirri iðn um 60 ár) og er það athugunarvert hvort félagið ætti ekki að grennslast eftir þessu betur og reyna til að útvega sér af þeim merkustu”.²⁴ Hér vísar Jónas til Jóns Jónssonar prests á Grundarþingum sem hélt dagbók í um 60 ár og jafnan með góðum veðurlýsingum, en sonur hans Jón prestur að Möðrufelli og síðar Dunhaga gerði slíkt hið sama og spanna dagbækur þeirra feðga yfir 100 ár.²⁵ Auðvitað eru þessar dagbækur sérstakar á margan hátt, bæði hvað varðar lengd þeirra og ekki síður eljuna við skráningu veðurs. Fjöldmörg handrit hafa að geyma upplýsingar um veður og ekki síður hvernig veður hafði áhrif á daglegt líf fólks. Það má því hugsa sér að not af skrá sem þessari geti nýst bæði þeim sem horfa til náttúrunnar frá sjónarhóli veðurfræðinnar en einnig þeirra sem hafa áhuga á samspili veðurs og mannlegra þátta.

²³ Markús Á. Einarsson, *Veðurfur á Íslandi*, bls. 11.

²⁴ ÍB. 73, fol., “Frumvarp um veðurbækur.” Bréf Jónasar Hallgrímssonar til Bókmenntafélagsins, dagsett 9. apríl 1840.

²⁵ Sjöfn Kristjánsdóttir bókavörður og íslenskufræðingur vinnur að rannsóknum á handritum þeirra feðga.

Tafla 1.²⁶

Mælingastaðir (Prestsetur) “Bókmenntafélagsátaksins”, og tímabil þekktra mælinga²⁷

A. Suðuramt

Melar í Melasveit 1841-1858	<i>Hruni í Ytrihrepp: Engar mælingar.</i>
<i>Lundur í Lundareykjadal: Engar mælingar</i>	Oddi á Rangárvöllum: 1841-1853
Reynivellir í Kjós: 1841-1845	Holt undir Eyjafjöllum: 1842-1843
Staður í Grindavík: 1841-1849	Heiði í Mýrdal: 1841-1843, 1846
Gaulverjabær í Flóa: 1842-1879	Sandfell í Örafum: 1841-1843
Þingvellir í Þingvallasveit: 1841-1842	Ofanleiti í Vestm.eyjum: 1841-1880

B. Norður- og Austuramt

Berunes við Berufjörð: 1845-1858	Þönglabakki í Fjörðum: 1841-1842
Hólmar í Reyðarfirði: 1842-1848	Miðgarðar í Grímsey: 1841-1842
Desjarmýri: 1841-1843	Saubær í Eyjafirði: 1841-1846
Vallanes á Völlum: 1841-1846, 1849-1850	Vellir í Svarfaðardal: 1841-1844, 1846
Valþjófsstaður: 1841-1875 (óreglulegt)	Hvanneyri í Siglufirði: 1841-1842, 1845-1866
<i>Hof í Vopnafirði: Engar mælingar.</i>	Glaumbær í Skagafirði: 1841-1848
Sauðanes á Langanesi: 1842-1846	Barð í Fljótum: 1841-1847
Garður í Kelduhverfi: 1841-1848	Hof á Skagaströnd: 1841-1850
<i>Mývatnsþing: Engar mælingar.</i>	Steinnes í Þingi: 1841-1861
Eyjadalssá í Bárðardal: 1841-1844, 1846	Staður í Hrótafirði: 1847-1848
Nes í Aðalreykjadal: 1842-1846	

C. Vesturamt

<i>Staður í Steingrímsfirði: Engar mælingar</i>	Garpsdalur við Gilsfjörð: 1841
Árnes á Ströndum: 1841-1842	Hvammur í Hvammssveit: 1841-1880
Staður í Aðalvík: 1841-1842	<i>Helgafell: Engar mælingar</i>
Eyri við Skutulsfjörð: 1841-1847	<i>Staðastaður: Engar mælingar</i>
<i>Holt í Önundarfirði: Engar mælingar</i>	Hítardalur: 1841-1851, 1852
Hrafneyri í Arnarfirði: 1841-1849	<i>Stafholt: Engar mælingar</i>
Brjánslækur á Barðaströnd: 1842-1843	Gilsbakki í Hvítársíðu: 1841-1842
<i>Sauðlauksdalur við Patreksfjörð: Engar mælingar.</i>	

²⁶ ÞÍ. Melar II., Dreifibréf Bókmenntafélagsins, dagsett 20. mars 1841. Eintakið sem þessi tafla er unnin upp úr var í eigu Jakobs Finnbogasonar á Melum og lá með veðurbókum hans.

²⁷ Allar þessar mælingar eru að finna í aðalskránni. Ekki er ástæða til að halda að margar veðurbækur séu ófundnar og byggji ég þá skoðun mína á nákvæmum samanburði við upplýsingar sem komu fram í *Skírni* á árunum 1842-1854. Þar eru allar veðurbækur sem sendar voru til Danmerkur taldar upp og eru þær upplýsingar í fullu samræmi við þær sem eru í töflunni. Þegar *Skírni* var breytt í alhliða fréttablað 1855 hættu frásagnir af skýrslum sem sendar voru utan en fyrir þann tíma höfðu langflestir hætt að halda veðurbækur. Þeir sem störfuðu lengur voru einir nefndir á nafn í lokaskýrslunni í *Skírni* árið 1854. Eina spurningamerkið sem hægt er að setja er við þær mælingar sem vantar inn í, þó hef ég ekki fundið ósamræmi milli þekktra gagna og upplýsinganna sem *Skírni* gefur á tímabilinu.

3. SKÝRINGAR VIÐ HEILDARSKRÁ

Í þeirri skrá sem hér fer á eftir eru tilfærð öll þau handrit sem skoðuð voru.

Upplýsingar eru um raðnúmer handrits í handritaskrá, geymslunúmer þess auk stuttrar lýsingar. Við könnun handritanna voru ýmsir þættir athugaðir sem ákvörðuðu hvort frekari skráning viðkomandi heimildar væri nauðsynleg. Í þeim tilfellum sem heimildin hafði *ekki* að geyma neinar veðurfræðilegar upplýsingar, eða svo litlar að ekki var talið að frekari skráning væri nauðsynleg, er slíkt gefið til kynna með tákni • . Þau handrit sem innihéldu veðurfræðilegar upplýsingar og gáfu tilefni til frekari skráningar eru merkt tákni *, og upplýsingar um þau er að finna í *Aðalskrá*.

Taka verður fram að oft eru handritin sem hér er fjallað um skyld. Minnisbók, dagbók eða almanak liggja stundum saman undir sama geymslunúmeri og jafnframt getur sama handrit verið allt í senn. Í *Heildarskránni* eru því einstaka handrit skráð á öðrum stað en eðlilegt gæti talist í fyrstu.

Í eðli sínu er skrá þessi heimildaskrá yfir þær óprentuðu heimildir sem hafa verið notaðar. Heimildaskrá í kafla fimm nær eingöngu til prentaðra rita og þeirra óprentuðu heimilda sem nýttust í kafla tvö: Sögulegt ágríp veðurathugana á Íslandi 1749-1891

4. HEILDARSKRÁ

Skrá yfir veðurhandrit. Handritasafn Landsbókasafns²⁸

42. *Lbs. 46, fol. **

Brot af veðurbók Hannesar Finnssonar biskups 1777-1781. Bls. 190-211.

185. *Lbs. 206-218, fol. **

Veðurbækur Árna Thorlacius frá Stykkishólmi 1845-1891. I-XIII. bindi.

222. *Lbs. 243, fol.**

Veðurfarsbók séra Friðriks Eggertz á árunum 1835-40.

306. *Lbs. 326, fol. **

“Loptvogsbók” séra Björns Halldórssonar. Haldin í Laufási við Eyjafjörð 16. nóv. 1854 til 18. des. 1882. 5. hefti.

649. *Lbs. 306, 4to. **

“Veðráttu-töflur” Sveins Pálssonar frá 1792. Bls. 48-56.

---

²⁸ Páll Eggert Ólason, *Skrá um Handritasöfn Landsbókasafnsins*, I-III (Reykjavík, 1918-1937.)

2685. *Lbs.* 311, 8vo. *

“Veðurátt í hverjum mánuði frá 1783, eptir Torfa sál. á Klúkum til 1819, síðan eptir Ólaf sál. Eyjólfsson á Laugalandi til 1830, þaðan og til ársloka 1875” eftir Björn Jónsson ritstjóra á Akureyri.

2706. *Lbs.* 332, 8vo. *

Handrit Jóns Jónssonar á Grundarþingum og sonar hans Jóns Jónssonar á Dunhaga.

3683. *Lbs.* 1301, 8vo. *

Veðurbækur skráðar frá 1783-1872.

1. 1783-1815, 1817-1819.

2. 1800-1812, 1845-1849.

3. Dagbók Bjarna Jóhannessonar á Sellandi.

3843-9. *Lbs.* 1461-1467, 8vo. *

Veðurbækur skráðar í Vestmanneyjum 1877-1905 af Þorsteini lækni Jónssyni. 7 bindi.

3972. *Lbs.* 1590, 8vo. *

“Vedrar vedráttá 1600-1867”. Skráð 1860-1876, ásamt dagbókum höldnum norðanmegin Eyjafjarðar 1860-1861, 63-4, 66-7, 76.

4230. *Lbs.* 1848, 8vo. *

“Heyfaung í Þingeyrarklaustri frá 1807-1862” ásamt veðráttulýsingum og jólaskrá. Skráð 1807-1862 af þeim feðgum Birni Ólsen umboðsmanni og R.M. Ólsen. 2 hefti.

4420. *Lbs.* 2038, 8vo. *

“Veðurbók” með hendi Jóhannesar sýslumanns Ólafssonar 1886-96.

4856. *JS.* 134, fol. *

Veðurbókarbrot frá 1858 sem séra Magnús Grímsson hélt á Mosfelli í Kjósarsýslu.

6068. *ÍB.* 5, fol. *

Veðurbækur Eggerts Ólafssonar 1763 (8 bls.) og Sveins Pálssonar 1798-1811.

6112. *ÍB.* 57, fol. *

Veðurbókasafn frá árunum 1841-1867 frá ýmsum prestum (nema aftasta skýrslan). Aðallega veðurbækur tengdar “Bókmenntafélagsátakinu”.

6125. *ÍB.* 73, fol. *

Veðurbókasafn frá árunum 1847-1877 frá ýmsum prestum. Sbr. *ÍB.* 57, fol. Aðallega veðurbækur tengdar “Bókmenntafélagsátakinu”.

6183-4. *ÍB.* 22-23, 4to. *

“Meterologiske Optegnelser”, þ.e. veðurbækur Sveins Pálssonar í Vík í Mýrdal 1812-1840.

6295. *ÍB.* 140, 4to. *

Veðráttubók frá Suður-Múlasýslu skráð 1811-1830.

6388-9. **ÍB. 234 a-b, 4to. ***

Veðurbækur: “Veyrligets Forandringer” 1779-1780, “optegnede paa Skalholt Bispegaard”, með hendi Helga konrektors Sigurðssonar. Einnig “Astronomiske” og “mete[o]rologiske observationer fra Island”, veðurdagbækur Rasmusar Lievogs 1779-93. 2 bindi.

6673. **ÍB. 5, 8vo. ***

Dagakver séra Jóns Hjaltalíns sem fjallar aðallega um veður.

6761. **ÍB. 94, 8vo. ***

Veðurdagbækur eftir séra Pétur Jónsson á Kálfatjörn 1829-1863, 16 hefti.

6851. **ÍB. 186, 8vo. ***

Með hendi Jóns Péturssonar í Breiðavíkurhjáleigu í Reyðarfirði. Veðurfærslur frá árinu 1839.

7088. **ÍB. 422, 8vo. ***

Veðurdagbækur Björns Björnssonar á Breiðabólstöðum 1859-1870.

7191. **ÍB. 526, 8vo. ***

Frá Magnúsi Grímssyni á Lómatjörn. Almanök skráð 1812-1834, 14 hefti.

7312. **ÍB. 647, 8vo. ***

Veðurathuganir séra Jóns Jónssonar á Möðrufelli.

7487. **ÍB. 817, 8vo. ***

Veðurbækur Björns Gíslasonar í Búlandsnesi 1838 -1841, 1843-76.

7511. **ÍB. 841, 8vo. ***

“Veðráttu Far Frá 1800 til 1853”, með hendi Gunnlaugs Jónssonar á Skuggabjörgum.

7815. **ÍBR. 36, 8vo. ***

Veðrabók 1814-50 með hendi Ólafs Eyjólfssonar á Uppsölum.

8407. **Lbs. 2417, 4to. ***

Veðurathuganir með hendi Árna landfógeta Thorsteinssons. Skráð á 19. öld.

Skrá yfir veðurhandrit Handritasafn Landsbókasafns²⁹

44-51. **Lbs. 488-494, fol. ***

Lbs. 488 a hefur að geyma veðurathuganir með hendi Þórðar dómstjóra Jónassonar 1865-7 og sama efni 1880-1 með hendi sonar hans Sigurðar cand. phil. Jónassonar. Einnig eru dagbækur Jónasar landlæknirs Jónassens 1873-1909 en á þau öll er skráð “Veðurbók”. 7. bindi.

955. **Lbs. 2849, 8vo. ***

Veðurbækur úr Stykkishólmi 1892-1902. Með hendi Hjartar læknis Jónssonar.

---

²⁹ Páll Eggert Ólason, *Handritasafn Landsbókasafns*, I. aukabindi. (Reykjavík, 1947.)

**Skrá yfir veðurhandrit
Handritasafn Landsbókasafns³⁰**

699. *Lbs.* 2858, 8vo. *

Veðurbók skrifuð 1853-1899 af Sigurði Ingimundarsyni í Þykkvabæ og Ytri-vík.

**Skrá yfir veðurhandrit
Handritadeild Landsbókasafns³¹**

34. *Lbs.* 668, fol. *

Veðurbók Sigurðar Þórólfssonar skólastjóra sem var haldin í Ráðagerði á Seltjarnarnesi 1921-1925.

431-4. *Lbs.* 3881-3884, 4to. *

Sigtryggur Sigtryggsson í Árholti í Húsavík. Dagbækur (veðurbækur) haldnar frá 1887 til 1910.

**Skrá yfir veðurhandrit
Handritadeild Landsbókasafns³²**

893. *Lbs.* 3835, 8vo. *

Brot úr veðurbók sem fylgir kvæðasafni Benedikts Árnasonar á Gautstöðum.

1231. *Lbs.* 4172-4173, 8vo.*

Veðurbók séra Hallgríms Jónssonar á Hólum liggur hér með viðskiptabókum hans.

1353. *Lbs.* 4295, 8vo.*

Dag- og veðurbækur Tómasar Jónssonar á Hróarsstöðum í Fnjóskadal frá 1851-1868, ennfremur brot 1877 og óvissu ári.

---

³⁰ Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, II. aukabindi. (Reykjavík, 1959.)

³¹ Grímur M. Helgason - Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, III. aukabindi. (Reykjavík, 1970.)

³² Grímur M. Helgason - Ögmundur Helgason, *Handritasafn Landsbókasafns*, IV. aukabindi. (Reykjavík, 1996.)

A. MINNISBÆKUR

Skrá yfir minnisbækur Handritasafn Landsbókasafns³³

159. *Lbs.* 180, fol.*

Minnisbók Þorvaldar Sigurðssonar í Hrapsey frá 1818-1820.

932-3. *Lbs.* 601-602, 4to.*

Minnisbók Þorvalds Sigurðssonar í Hrapsey frá 1821-1860, í tveim bindum.

5706-36. *JS.* 163-193, 8vo. •

Minnisbækur Finns Magnússonar próf. Þar á meðal dagbók fyrir árið 1819.

3126. *Lbs.* 752, 8vo. •

Minniskver síra Friðriks Eggertz árin 1842-75.

3075. *Lbs.* 701, 8vo. •

Minnisbók Halldórs sýslumanns Einarssonar 1827-45.

3268. *Lbs.* 892, 8vo. •

Minnisbók og bókaskrá Hannesar biskups Finnssonar.

3304. *Lbs.* 928, 8vo. •

Almanök 1800-45 með hendi Barðsprestanna séra Jóns Jónssonar og séra Jóns yngra.

Minnisbók og dagbók séra Jóns yngra 1837 - 1843.

3070. *Lbs.* 696, 8vo. •

Minnisbók Jóns Sýslumanns Espólíns 1797-1836.

2839. *Lbs.* 466, 8vo. •

Minnisbók Ólafs G. Briem á Grund um búskap 1838-58.

4355. *Lbs.* 1973, 8vo.*

Minnisbækur Sigurðar Lyngre um árin 1836-81. 46 hefti.

6851. *ÍB.* 186, 8vo.*

“Lítið ágrip um ýmislegt” með hönd Jóns Péturssonar í Breiðavíkurhjáleigu í Reyðarfirði. Þar á meðal dagbók um veðráttu árið 1839.

6919. *ÍB.* 254, 8vo. •

Minnisbók séra Eiríks Sölvasonar í Þingmúla 1663-1729.

7362. *ÍB.* 692, 8vo. •

Ýmislegur samtíningur. Hér liggur meðal annars: Minniskver Halldórs konrektors Hjálmarssonar 1797-1803 og almanak 1856 séra Benedikts Vigfússonar á Hólum.

7510. *ÍB.* 840, 8vo. •

Minnisgreinabók Þorsteins Þorsteinssonar á Upsum.

---

³³ Páll Eggert Ólason, *Skrá um Handritasöfn Landsbókasafnsins*, III (Reykjavík, 1937.)

**Skrá yfir minnisbækur
Handritasafn Landsbókasafns³⁴**

835. *Lbs.* 2729, 8vo.*

Minnisbók séra Hálfðans Einarssonar á Eyri í Skutulsfirði 1824-65.

922. *Lbs.* 2816, 8vo. •

Minnisbók Johns Th. Veums (Wiums).

917. *Lbs.* 2811, 8vo. •

Minnisbók Þórðar Brynjólfssonar að Valshamri.

584-5. *Lbs.* 2478-79, 8vo.*

Minnisbækur Guðmundar Magnússonar að Villingavatni í Grafningi, 2 bindi.

389-400. *Lbs.* 2800-2819, 4to. •

Minnisbækur Matthíasar Jochumssonar. Mörg bindi.

**Skrá yfir minnisbækur
Handritasafn Landsbókasafns³⁵**

56. *Lbs.* 580, fol. •

Minnisbók Sigurbjörns Guðmundssonar frá Hóli á Hólsfjöllum.

207. *Lbs.* 3076, 4to. •

Almanak um árin 1866 og 1876. Minnisbók frá 1853-58.

286. *Lbs.* 3155, 4to. •

Sundurlaus samtíningur. Þar er minnikver og fleira.

813. *Lbs.* 2972, 8vo. •

Minnisbók Gísla Sigurðssonar hins auðga í Bæ á Selströnd um árin 1821-1861.

1003-5. *Lbs.* 3162-3164, 8vo. •

Vasa- og minnisbækur séra Magnúsar Helgasonar. Margvísleg brot. 21. hefti.

**Skrá yfir minnisbækur
Handritasafn Landsbókasafns³⁶**

12. *Lbs.* 646, fol. •

Minnisbók eftir dr. Valtýr Guðmundsson frá árunum 1886-1906.

232-5. *Lbs.* 3682-3685, 4to. •

Minnisbækur dr. Björns Magnússonar Ólsen prófessors.

³⁴ Páll Eggert Ólason, *Handritasafn Landsbókasafns*, I. aukabindi. (Reykjavík, 1947.)

³⁵ Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, II. aukabindi. (Reykjavík, 1959.)

³⁶ Grímur M. Helgason - Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, III. aukabindi. (Reykjavík, 1970.)

731-2. *Lbs.* 4181-4182, 4to. •
Minniskver Þorsteins Erlingssonar skálds.

968. *Lbs.* 3440, 8vo. •
Minnisbækur dr. Björns Magnússonar Ólsen.

1282. *Lbs.* 3754, 8vo. •
Minniskver Guðmundar Davíðssonar hreppstjóra að Hraunum í Fljótum.

Skrá yfir minnisbækur Handritasafn Landsbókasafns³⁷

124. *Lbs.* 874, fol. •
Nr. 18. Tvær minnisbækur séra Jónasar Péturs Hallgrímssonar á Kolfreyjustað í Fáskrúðsfirði.

577. *Lbs.* 4704, 4to. •
Fjórar minnisbækur séra Brynjólfs Magnússonar á Stað í Grindavík.

728. *Lbs.* 4855, 4to.*
Dagbókarbrot séra Matthíasar Eggertssonar í Grímsey.

1080-83. *Lbs.* 4022-4025, 8vo. •
Dag- og minnisbækur Kristjáns Kristjánssonar sjómanns á Sandi og í Keflavík árin 1870-1918.

1187. *Lbs.* 4129, 8vo. •
Almanök með hendi Einars Jónssonar á Meiribakka í Skálavík í Bolungarvík.

---

³⁷ Grímur M. Helgason - Ögmundur Helgason, *Handritasafn Landsbókasafns*, IV. aukabindi. (Reykjavík, 1996.)

B. ALMANÖK

Skrá yfir almanök Handritasafn Landsbókasafns³⁸

28. *Lbs.* 32, fol. •

Almanak frá 1781 með athugasemdum Þorkels stiftamtmanns Fjeldsted. V. bls. 77.

1947. *Lbs.* 1616, 4to.*

“Almanaks dagbók II. hefti” eftir séra Þorleif Jónsson í Hvammi 1837-1845. Auk þess prentuð almanök Þorleifs.

2721. *Lbs.* 347, 8vo. •

Almanök séra Jóns Þorleifssonar frá 1837-1845, 1847, 1849, 1851-60.

2715. *Lbs.* 341, 8vo.*

Almanök frá 1790-96 með minnisgreinum Steingríms Jónssonar.

2716-20. *Lbs.* 342-346, 8vo.*

Almanök 1820-56 með minnisgreinum Páls stúdents Pálssonar.

3021-8. *Lbs.* 647-654, 8vo.* (Veðurbækur aðeins undir *Lbs.* 648, 8vo.)

Almanök 1792-3, 1811, 1818, 1822, 1824-86, í 8 bindum.

3328-31. *Lbs.* 951, 8vo.*

Almanök Gísla Konráðssonar 1810-1867 með veðurathugunum og minnisgreinum, 4 bindi.

3210. *Lbs.* 836, 8vo.*

Almanök og dagbækur Magnúsar hreppstjóra Ásmundssonar á Halldórsstöðum í Laxárdal. Skráðar á tímabilinu 1827-1843.

3549. *Lbs.* 1169, 8vo. •

Nýu almanök frá 18. og 19. öld. Skráð af Brynjólfi Sigurðssyni í Reykjavík og á Útskálum.

3737-8. *Lbs.* 1355-1356, 8vo. •

Almanök frá 1800-1845 skráð í Fnjóskadal. 2. bindi.

3811. *Lbs.* 1428, 8vo. •

Almanök frá 19. öld með hönd Kristjáns Gíslasonar.

4384-4386. *Lbs.* 2002-2004, 8vo.* (P.e. *Lbs.* 2004 a-b, 8vo.)

Almanök Gríms amtmanns Jónssonar 1816-1844. •

Almanök Páls sagnfræðings Melsteð 1835-1879. •

Almanök séra Jóns Jónssonar á Grenjaðarstað 1838-1860.*

4483. *Lbs.* 2101, 8vo. •

Almanök Benedikts Sveinbjarnarsonar Gröndal 1864-1907.

---

³⁸ Páll Eggert Ólason, *Skrá um Handritasöfn Landsbókasafnsins*, I-III (Reykjavík, 1918-1937.)

4487. *Lbs. 2105a-b, 8vo.**

Almanök Jóns ritstjóra Guðmundssonar frá 19. öld. 18. hefti.

4488. *Lbs. 2106 a-d, 8vo.**

Almanök með minnisgreinum og dagbókum Helga Pálssonar í Eyjafirði og Reykjavík 1863-1915. 39. hefti.

4634. *Lbs. 2252, 8vo.**

Almanök 1864-5, 1870, 1875-92 með veðurathugunum Hermanns E. Johnsons sýslumanns á Velli.

6670-2. *ÍB. 2-4, 8vo. **

Almanök Sveins Pálssonar.

7074-85. *ÍB. 408-419. •*

Almanök með dagbókum Urðamanna árin 1774-1860. 12. bindi. Mest með hendi Jóns Sigurðssonar.

7359-61. *ÍB. 689-691, 8vo. •*

Safn af almanökum frá tímabilinu 1758-1846. Ýmsar hendur.

7399. *ÍB. 729, 8vo. **

Almanök skrifuð á tímabilinu 1799-1842. Inn á milli er dagbók séra Jóns Konráðssonar á Mælifelli.

7400. *ÍB. 730, 8vo. •*

Almanök skráð 1796-1805. Ein hönd.

7512. *ÍB. 842, 8vo.**

Margvísleg brot skráð 1861-1867. 7 hefti. Almanök 1861-7 með minnisgreinum Þorsteins Þorsteinssonar á Upsum.

Skrá yfir almanök

Handritasafn Landsbókasafns³⁹

677. *Lbs. 2571, 8vo. •*

Nokkur almanök úr Eyjafirði frá 1805- 1852. Sum með hendi Ólafs Eyjólfssonar á Upsum. 13. hefti.

Skrá yfir almanök

Handritasafn Landsbókasafn⁴⁰

767. *Lbs. 2926, 8vo. •*

Almanök skr. 1861 og síðar. Ýmislegur samtíningur og eitthvað um veðurfarslýsingar.

---

³⁹ Páll Eggert Ólason, *Handritasafn Landsbókasafns*, I. aukabindi. (Reykjavík, 1947.)

⁴⁰ Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, II. aukabindi. (Reykjavík, 1959.)

C. DAGBÆKUR

Skrá yfir dagbækur Handritasafn Landsbókasafns

223. *Lbs. 244, fol. •* ⁴¹

Dagbók séra Friðriks Eggertz 1847-1854.

907. *Lbs. 573, 4to.**

Dagbók Magnúsar Ketilssonar frá 1779-1802.

1895. *Lbs. 1565, 4to. •*

Úr dagbók Magnúsar Ketilssonar 1787-1802. X. Bls. 176-216.

1929. *Lbs. 1598, 4to**

Dagbók séra Geirs Bachmann 1865-6 og 1878-86.

1948. *Lbs. 1617, 4to. •*

Dagbók og almanök séra Jóns Gíslasonar á Hvammi og á Breiðabólstað 1841-1853.

2211. *Lbs. 1875, 4to. •*

Dagbók Guðmundar Eyjólfssonar á Grímsstöðum og Skurðbæ í Meðallandi á árunum 1856-1858, 1887-1900.

2635. *Lbs. 262, 8vo. •*

Dagbók séra Jónasar Jónssonar í Höfða 1834-1835.

4115. *Lbs. 1733, 8vo.*

Dagbók séra Jónasar Jónssonar í Höfða 1812-1815.

2686-9. *Lbs. 312-315, 8vo.**

Dagbækur Björns Jónssonar ritstjóra á Akureyri 1865-86.

3043. *Lbs. 669, 8vo.*

Dagbók Hálfðans rektors Einarssonar árin 1768-83.

3300-3. *Lbs. 924-927, 8vo.**

Dagbækur séra Davíðs Guðmundssonar 1858-1905.

3515. *Lbs. 1135, 8vo.*

Dagbók Gunnars Gunnarssonar 1809, sem varð seinna prestur í Laufási.

3725-9. *Lbs. 1343-1347, 8vo.**

Dagbækur Ólafs Eyjólfssonar á Laugalandi 1812-58. 5 bindi.

3959-64. *Lbs. 1577-1582, 8vo.*

Dagbækur Jóns Jónssonar í Siglunesi 1842-1888. 6 bindi.

---

⁴¹ Þessi dagbók hefur að geyma stuttar færslur um veður, oftast eitt til tvö orð í senn. Þetta virðist regla frekar undantekning í þessari tegund heimilda og því kemur skráning ekki til, nema veðurlýsing sé nokkuð nákvæm eða þegar um reglulegar mælingar er að ræða.

4028. *Lbs. 1646, 8vo. •*
Dagbækur séra Jóns Jónssonar á Myrká 1818-1819.
- 4130-1. *Lbs. 1748-9, 8vo. •*
Dagbók Steingríms biskups Jónssonar. Skráðar 1801-1803.
4209. *Lbs. 1827, 8vo. •*
Dagbækur Nikulásar hreppstjóra Magnússonar 1835-1847.
- 4714-15. *Lbs. 2332-2333, 8vo. •*
Dagbækur Guðmundar Guðmundssonar í Næfranesi og Skálará í Dýrafirði.
5768. *JS. 225, 8vo. •*
Sigurður Gunnarsson síðar prestur á Hallormsstað. Dagbók 1830-1.
- 6410-11. *ÍB. 257-58, 4to. **
Dagbækur séra Stefáns Þorsteinssonar á Völlum 1808-1830.
- 6519-20. *ÍB. 372a-b, 4to. •*
Dagbækur séra Jóns eldra Reykjalíns 1819-1851.
6623. *ÍB. 475, 4to. •*
Dagbók með hendi Björns Jónssonar á Upsum 1853-1859.
7207. *ÍB. 542, 8vo.**
Dagbókarbrot Björns Björnssonar á Breiðabólstöðum á Álftanesi 1857-1876.
7292. *ÍB. 627, 8vo. •*
Dagbækur Steingríms biskups Jónssonar 1804-5 og 1824-5.
- 7345-50. *ÍB. 680 a-f, 8vo. •*
Dagbækur Sveins amtskrifara Þórarinssonar 1841-3 og 1846-69.
- 7495-98. *ÍB. 825-828, 8vo. •*
Dagbækur séra Sigurðar Tómassonar í Grímsey 1832-1865.
7529. *ÍB. 859, 8vo. •*
Dagbók Sveins Þórarinssonar 1836-1840.
7647. *ÍB. 977, 8vo. •*
Dagbækur Jóns Borgfirðings 1860-1907.
- 7860-6. *ÍBR. 81-87, 8vo. •*
Dagbækur séra Jóns Jónssonar eldra í Grundarþingum 1747-1772. Sr. Jóns Jónssonar á Möðrufelli 1785 -1846.
- 8364-7. *Lbs. 2374-2377, 4to.**
Dagbækur Sighvats Grímssonar Borgfirðings 1863-1930.

4704. *Lbs. 2322, 8vo.* (Sjá að ofan *Lbs. 2374-2377, 4to.*)
Dagbækur Sighvats Grímssonar Borgfirðings 1863-1893.

4523-4. *Lbs. 2141-2142, 8vo.**
Dagbók Sigmundar Matthíassonar Long 1861- 1924.

**Skrá yfir dagbækur
Handritasafn Landsbókasafns⁴²**

176. *Lbs. 2595, 4to.**
Almanök og dagbækur Jóns Ívarssonar frá 1824 og 1849-1852.

312. *Lbs. 2731, 4to. •*
Dagbækur Tómasar Jónassonar á Hróastöðum í Fnjóskadal frá 1869-1882.

545-7. *Lbs. 2964-2966, 4to.**
Dagbækur séra Þorsteins Þórarinssonar í Heydölum 1856-1915. 3 bindi.

651. *Lbs. 2545, 8vo. •*
Dagbók séra Björns Halldórssonar að Laufási. Skráð 1854-1874.

777. *Lbs. 2671, 8vo.**
Dönsk almanök prentuð ásamt dagbókum séra Jóns Ásgeirssonar þá í Dýrafjarðarþingum, síðar í Holti í Önundarfirði. Skráð 1774-1780.

836. *Lbs. 2730, 8vo. •*
Dagbókarbrot Helga lektors Hálfðanarsonar. Skráð 1848-1853.

839-42. *Lbs. 2733-2736, 8vo.**
Dagbækur Jóns Árnasonar í Haga í Aðaldal 1805-1855. 4 bindi.

**Skrá yfir dagbækur
Handritasafn Landsbókasafns⁴³**

735. *Lbs. 2894, 8vo.**
Dagbækur Sigurðar Davíðssonar í Kollugerði í Eyjafirði frá 1843 til 1873. Einnig fylgja almanök frá 1840 og áfram.

842. *Lbs. 3001, 8vo. •*
Dagbók Jóns Borgfirðings 1826-1910.

985-89. *Lbs. 3144-3148, 8vo.**
Dagbók Björns Halldórssonar á Úlfstöðum í Loðmundarfirði. Skráð 1860-80.

---

⁴² Páll Eggert Ólason, *Handritasafn Landsbókasafns*, I. aukabindi. (Reykjavík, 1947.)

⁴³ Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, II. aukabindi. (Reykjavík, 1959.)

**Skrá yfir dagbækur
Handritasafn Landsbókasafns⁴⁴**

1030. *Lbs.* **3502, 8vo.** •

Dagbók Gísla konráðssonar sagnaritara frá 1867-1876.

**Skrá yfir dagbækur
Handritasafn Landsbókasafns⁴⁵**

330-339. *Lbs.* **4457-4466, 4to.** •

Sumarliði Sumarliðason. Dagbókarbrot hans frá Æðey. Skráð 1851-1914.

762. *Lbs.* **4889, 4to.** •

Jón Jónsson frá Mjóadal í Bárðardal. Dagbók 1853-1901. Frumrit er í *Lbs.* 4258-4259, 8vo.

1144. *Lbs.* **4086, 8vo.** •

Dagbók Þorsteins Bjarnasonar á Bakka í Bakkafirði frá 1842-1855.

1228. *Lbs.* **4170, 8vo.** •

Dagbókarbrot séra Jóns Þorsteinssonar í Reykjahlíð í Mývatnssveit frá 1859-1861.

1316-1317. *Lbs.* **4258-4259, 8vo. Frumrit.** •

Jón Jónsson frá Mjóadal í Bárðardal. Dagbók hans frá 1853-1901. Vélrituð uppskrift er í *Lbs.* 4889, 4to.

---

⁴⁴ Grímur M. Helgason - Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns*, III. aukabindi. (Reykjavík, 1970.)

⁴⁵ Grímur M. Helgason - Ögmundur Helgason, *Handritasafn Landsbókasafns*, IV. aukabindi. (Reykjavík, 1996.)

D. HANDRIT Á ÞJÓÐSKJALASAFNI ÍSLANDS

Skrá yfir veðurhandrit
Þjóðskjalasafn Íslands⁴⁶

ÞÍ. Oddi I 1. *

Veðurbækur séra Markúsar Jónssonar. Skráðar 1847-1853.

ÞÍ. Gaulverjabær I 1. *

Veðurbækur séra Páls Ingimundarsonar. Skráðar 1842-1879.

ÞÍ. Melar I 1. *

Veðurbækur séra Jakobs Finnbogasonar. Skráðar 1841-1858.

ÞÍ. Hvammur í Dölum I 1-2. *

Veðurbækur séra Þorleifs Jónssonar. Skráðar 1841-1880.

ÞÍ. Þingeyrarklaustur I 1-2-3. *

Veðurbækur séra Jóns Jónssonar. Skráðar 1841-1861.

---

⁴⁶ “Skjalasafn presta.” Vélrituð skrá á Þjóðskjalasafni Íslands.

E. ÓSKRÁÐ HANDRIT

Skrá yfir óskráð handrit Handritasafn Landsbókasafns

Lbs. Óskráð veðurgögn, kassi I. *

Hluti veðurbóka Jóns Þorsteinssonar landlæknis frá tímabilinu 1825-1853.

Lbs. Óskráð veðurgögn, kassi II. *

Ýmsar veðurbækur frá t.d. Grími Jónssyni amtmanni, Páli Melsteð sagnfræðingi og frá ýmsum prestum, auk þess eru veðurgögn frá Rasmus Lievog.

Lbs. Óskráð veðurgögn, kassi III. *

Veðurbækur frá ýmsum prestum frá tímabilinu 1841 - 1851. Þessar bækur tengjast "Bókmenntafélagsátakinu".

Lbs. Óskráð veðurgögn, kassi IV. *

Veðurbækur frá ýmsum prestum frá tímabilinu 1841-1880. Þessar bækur tengjast "Bókmenntafélagsátakinu".

Lbs. Óskráð veðurgögn, kassi V. *

Mælingar frá Akureyri og Eyjafjarðarsvæðinu frá 1807-1814, 1847-1854.

Lbs. Óskráð veðurgögn, kassi VI. *

Hér eru veðurmælingar Jóns Þorsteinssonar frá 1820-1854, einnig meðaltöl og hreinskriftir af mælingunum frá Akureyri og Eyjafjarðarsvæðinu sem liggja í kassa V.

Skrá yfir óskráð handrit

Handritasafn Landsbókasafns (Þessi gögn voru lengi vel geymd á Veðurstofu Íslands).

Lbs. Óskráð veðurgögn. *

Veðurbækur séra Jóns Jakobssonar frá Flögu í Þistilfirði. Skráð á tímabilinu 1868-1872.

Lbs. Óskráð veðurgögn. *

Veðurbækur séra Magnúsar Jónssonar á Grenjaðarstað frá árunum 1871 og 1872.

Lbs. Óskráð veðurgögn. *

Veðurbók séra Markúsar Jónssonar í Odda árið 1851.

Lbs. Óskráð veðurgögn, umslög merkt 196. *

Veðurbækur séra Þorleifs Jónssonar í Hvammi í Dölum. Skráð á tímabilinu 1847-1878.

Lbs. Óskráð veðurgögn, umslög merkt 401. *

Veðurbækur séra Jóns Sveinssonar á Hvanneyri. Skráð á tímabilinu 1845-1866.

5. SKÝRINGAR VIÐ AÐALSKRÁ

Skráin hefur að geyma upplýsingar um þau rit sem geta talist veðurbækur og eru merkt með tákningu * í *Heildarskrá*. Handritið þurfti að uppfylla viss skilyrði til skráningar í *Aðalskrá*, t.d. að innihalda beinar veðurmælingar eða góðar veðurlýsingar.

Að uppbyggingu er skráin einföld. Allar upplýsingar um hvert skráð handrit er að finna í sömu línu, en henni er aftur skift niður í dálka þar sem staðlaðar upplýsingar um viðkomandi handrit koma fram. Skráin er sjö síður en tvær þær síðustu eru leitarsíður.

Upplýsingar á fyrstu fimm síðunum eru eftirfarandi:

- A. Handritsnúmer.
- B-C. Athugandi og athugunarstaður.
- D. Tímabil veðurmælingana.
- E. Daglegur athugunartími.
- F. Mælingar með hitamæli: Hvort/hvernig þær mælingar eru.
- G. Mælingar á loftvog: Hvort/hvernig þær mælingar eru
- H. Lýsing vinda: Hvernig koma upplýsingar fram.
- I. Lýsing skýja: Hvernig koma upplýsingar fram.
- J. Lýsing úrkomu: Hvernig koma upplýsingar fram.
- K. Upplýsingar um búskap tengt veðurhandritinu.
- L. Upplýsingar um sjósókn tengt veðurhandritinu.
- M. Athugasemdir: Ástand handrits og eðli þess. Þegar tilgreina þarf nákvæmar ýmsar upplýsingar sem koma fram í liðum A-M þá eru þær skráðar hér.
- N. Annað: Til dæmis upplýsingar um hafís.

Tvær þær síðustu eru leitarsíður sem auðvelda yfirsýn þeirra rita sem eru skráðar á síður 1-5 auk þess að innihalda sérstakar upplýsingar. Síðunum er skift á eftirfarandi hátt:

Síða 6 Svæðaskrá:

- A. Sýsla.
- B. Hreppur.
- C. Staður mælinga
- D. Síða/línunúmer: Þarna vísast til þeirrar síðu og línunúmers sem upplýsingar um hvert handrit er að finna.
- E. Athugasemdir/Breytingar á hreppaskipan: Miklar breytingar hafa orðið á hreppaskipan á tímabilinu, og hér er hægt að átta sig á þeim breytingum. Þetta var talið nauðsynlegt til þess að sá sem leitar í skránni fari ekki á mis við upplýsingar vegna þess að nafn svæðis er honum framandi.
- F. Lengd mælingatímabila/Hitamælingar: Hér eru teknar saman allar hitamælingar á hverjum bæ á tímabilinu.
- G. Lengd mælingatímabila/Loftvogamælingar: Hér eru teknar saman allar loftvogarmælingar á hverjum bæ á tímabilinu.

Síða 7 Nafnaskrá:

A. Nafn skrásetjara.

B. Skrásetningarstaður.

C. Síða/línunúmer: Þarna vísast til þeirrar síðu og línunúmers sem upplýsingar um hvert handrit er að finna.

Síða 1 Veðurhandrit:

Handrit sem skráð voru veðurhandrit í skrá á Handritadeild Landsbókasafns er að finna á fyrstu síðu.

Síða 2 Minnisbækur:

Upplýsingar um minnisbækur sem höfðu að geyma athuganir veðurfræðilegs eðlis.

Síða 3 Almanök:

Upplýsingar um almanök sem höfðu að geyma athuganir veðurfræðilegs eðlis.

Síða 4 Dagbækur:

Upplýsingar um dagbækur sem höfðu að geyma athuganir veðurfræðilegs eðlis.

Síða 5 Önnur veðurhandrit:

Upplýsingar um veðurhandrit sem ekki eru skráð á hefðbundinn hátt.

Síða 6 Svæðaskrá:

Leitarsíða sem hefur það að markmiði að auðvelda leit upplýsinga frá sérstökum stað eða svæði, t.d. eftir sýslum. Hér er auk þess að finna upplýsingar um lengd mælingatímabila á hverjum bæ/svæði.

Síða 7 Nafnaskrá:

Leitarsíða þar sem nöfn allra þeirra sem héldu handritin eru tíunduð.

SKRÁIN ER UNNIN Í MICROSOFT EXCEL 5.0 OG HANA ER AÐ FINNA Á MEÐFYLJANDI DISKETTU.

6. HEIMILDASKRÁ

Óprentaðar heimildir

ÞÍ. E. 104. 2., Bréf Hálfðans Einarssonar á Brjánslæk til Bókmenntafélagsins, dagsett 6. janúar 1842.

ÍB. 73, fol., “Frumvarp um veðurbækur”, Bréf Jónasar Hallgrímssonar til Bókmenntafélagsins, dagsett 9. apríl 1840.

Prentaðar heimildir

Bæjatal á Íslandi, ásamt póstnúmeraskrá. Póst- og símamálastofnunin. (Reykjavík, 1976.)

Bæjatal á Íslandi, ásamt póstnúmeraskrá. Póst- og símamálastofnunin. (Reykjavík, 1993.)

Grímur M. Helgason - Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns.* III. aukabindi. (Reykjavík, 1970.)

Grímur M. Helgason - Ögmundur Helgason, *Handritasafn Landsbókasafns.* IV. aukabindi. (Reykjavík, 1996.)

Haraldur Sigurðsson: “Náttúruvísindi og landafræði.” *Upplýsingin á Íslandi, tíu ritgerðir.* Ingi Sigurðsson ritstýrði. (Reykjavík, 1990.), bls. 269-293.

Jón Eypórsson, “Elztu veðurathuganir með mælitækjum á Íslandi.” *Veðrið.* 1. árg. 1. hefti. (1956.), bls. 27-28.

Jón Eypórsson, “Stjörnuturninn á Lambhúsum og Rasmus Lievog.” *Veðrið.* 7. árg. 2. hefti. (1962.), bls. 39-49.

Jón Eypórsson, “Jón Þorsteinsson landlæknir og veðurathuganir hans.” *Veðrið.* 9. árg. 2. hefti. (1964.), bls. 43-44.

Jón Eypórsson, “Rasmus Lievog og veðurathuganir hans.” *Veðrið.* 8. árg. 1. hefti. (1963.), bls. 3-7.

Lárus H. Blöndal, *Handritasafn Landsbókasafns.* II. aukabindi. (Reykjavík, 1959.)

Markús Á. Einarsson, *Veðurfur á Íslandi.* (Reykjavík, 1987.)

Martin Schuler, *Búsetuþróun á Íslandi 1880-1990.* (Reykjavík, 1990.)

Niels Horrebow, *Frásagnir um Ísland.* Steindór Steindórsson þýddi. (Reykjavík, 1966.)

Páll Eggert Ólason, *Íslenzkar æviskrár, frá landnáms tímum til ársloka 1940,* I-V. (Reykjavík, 1948-1952.)

Páll Eggert Ólason, *Skrá um Handritasöfn Landsbókasafnsins.* I-III (Reykjavík, 1918-1937.)

Páll Eggert Ólason, *Handritasafn Landsbókasafns.* (Reykjavík, 1947.)

Skírnir, ný tíðindi Hins íslenska Bókmentafélags. 16-28 (1842-1854),

Sveinn Níelsson, *Prestatal og prófasta á Íslandi.* (Reykjavík, 1950.)

Trausti Jónsson, *Veður á Íslandi í 100 ár.* (Reykjavík, 1993.)

Uno von Troil, *Bréf frá Íslandi.* Haraldur Sigurðsson þýddi. (Reykjavík, 1961.)

Vilhjálmur H. Finssen, *Íslenzkt bæjatal er einkum má nota sem póstsendingabók, með litlum uppdrætti Íslands.* (Kaupmannahöfn, 1885.)

ÞÍ. Melar I 1., Dreifibréf Bókmenntafélagsins, dagsett 20. mars 1841. Prentað í Viðey sama ár.

ÞÍ. E. 104, 2., Dreifibréf Bókmenntafélagsins, dagsett 20. ágúst 1841. Prentað í Viðey sama ár